

05 AGUSTOS 1987

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SAYI : 3

KAYSERİ — 1986

İlâhî vahyin mahsûlü olan Kur'an-ı Kerîm, yalnız müslümanlar için mukaddes bir kitaptan ibaret kalmamıştır. Aynı zamanda Arab nesir edebiyatının ilk ve edebî şahasesi olup, stil ve üslûb bakımından taklîd edilemez bir mükemmeliyettir. O'nun tilâveti karşısında yalnız mü'minler değil, Arabça bilen veya bilmeyen gayr-ı müslimler dahi hayran kalırlar. Kur'an-ı Kerîm'i, Fransızca'ya çeviren Sorbon profesörlerinden «Régis Blachère», bu ilâhî kitab hakkında yazdığı bir etüdde, bu keyfiyeti şöyle ifade etmektedir : «Hatta Arabça bilmeyen bir Avrupa'lı, bazı sürelerin tilâvetinden (okunmasından) mütehassis oluyor. Ya, Muhammed (S.A.V.) in muasırları —hiç olmazsa kin ile körleşmemiş olanlar— hakkında neler düşünülmez ?» Kur'an-ı Kerîm'in tilâveti, bir çok mühim müşrik şahsiyetlerin İslâmiyeti kabul etmelerinde âmil olmuştur. Bunun en güzel misâli; Hz. Ömer (R.A.) in ihtidasıdır (1). Hatta bir bedevî edib :

«Şimdi sen ne ile emr olunuyorsan (kafalarını çatlatırcasına) apaçık bildir. Müşriklere aldırış etme» (2) ayet-i kerîmesini okunurken işittiği vakit secdeye kapanmış... O'na :

— Sen müslüman mı oldun ? Dediler. O da :

— Yok, ben bu ayetin belâgat ve fesahatına secde ettim, dedi.

İşte biz, bu çalışmamızda, Kur'an-ı Kerîm'in fesahat ve belâgatına, i'cazına işaret etmeye çalışacağız. Önce «İ'caz» kelimesi üzerinde durup, sonra da Kur'an-ı Kerîm'in i'cazı hangi yönlerde tecelli etmiştir, bu hususa temas edeceğiz.

«İ'caz kelimesi (3) «if'al» babından masdardır. Sülâsî mücerredî «aceze» olup, sülâsî mücerredin ikinci babındandır. Binası lâ-

1. OKİC, M. Tayyib, Kur'an-ı Kerîm'in Üslûb ve Kiraatı, Sh : 1.

2. Hicr süresi, ayet : 94.

3. Bunu «icaz» kelimesi ile karıştırmamak gerekir. İcaz : Az sözle çok mânâ ifade etmek, demektir. Böyle sözlere «Mücez, veciz, vecîze» denir. Bkz. : Taftazanî, Muhtasar Meânî, Sh : 255, Ahmed Haşimî, Cevahiru'l-Belâğah, Sh : 222, Seyyid Şerif Cürcanî, Ta'rifat, Sh : 28.

zım içindir. «Bir işi yapamamak, gücü yetmemek, aciz olmak» mânâlarına gelir. Malûmdur ki, binası lâzım için olan bir fiil, «if'âl» babına nakledilmek suretiyle binası müteaddî haline getirilmiş olur. Binaenaleyh, i'caz : Aciz bırakmak, manasına gelir (4). Bir şeyin benzerini yapmaktan muhatabı aciz bırakan şeye «mu'cize» denir.

Mucize : Peygamberlik davasında bulunan bir zatın, bu iddiasında doğru olduğunu isbat için ALLAH'ın kudreti ile göstermeye muvaffak olduğu harikulade bir şeydir. Mucizeler öyle harika ve akıllara durgunluk veren şeyler olurki, onun bir mislini getirmeye hiçbir kimse kadir olamaz (5). Bütün peygamberlerin, ilâhî bir vazife ile gönderilmiş olduklarını ve kendilerini kavimlerine kabul ettirebilmek için mucizeler göstermek mecburiyetinde kaldıklarını Kur'an-ı Kerîm'den ve hadis-i şeriflerden öğrenmekteyiz. Meselâ bu hususta Peygamberimiz (S.A.V.) den şöyle bir hadis-i şerif rivayet edilmiştir :

«Ebû Hureyre (R.A.) den Nebî (S.A.V.) in şöyle buyurduğu rivayet olunmuştur. Peygamberlerden hiçbiri yoktur ki ona, beşerin emsaline iman ettiği mucizelerin misli verilmiş olmasın. Bana verilen (mucize) ise ancak ALLAH'ın bana vahyettiği (Kur'an-ı Kerim) dir. Binaenaleyh, kıyamet gününde ben peygamberlerin en çok tabîi bulunanı olmayı ümid ederim» (6).

Geçmiş peygamberlerin mucizeleri, sadece o devirde yaşayanlar ve orada hazır bulunanlar tarafından müşahade edildiğinden, onların bu mucizeleri sürekli olmayıp geçici ve hissî (el-mu'cizet'ül-hissiyye) idi. Meselâ, sihrin revaçta bulunduğu ve ünlü sihirbazların yaşadıkları bir devirde, Hz. Musa (A.S.) a mucize olarak sihirli bir âsâ verilmiş ve bununla sihirbazlar mağlûb edilmiştir (7). Hz. İsa (A.S.) zamanında tababet yüksek derecelere ulaşmış idi. Binaenaleyh O (A.S.) tıp sahasında büyük mucizeler göstermiştir. Meselâ, Hz. İsa (A.S.) ALLAH'ın izniyle çamurdan kuş yapardı. ALLAH'ın izniyle anadan doğma körü, abrası (alaca hastalığı) iyi eder, ölüleri diriltirdi (8).

4. Bkz. : İbn-i Manzûr, Lisânü'l-Arab, C : 5, Sh : 369 - 373.

5. BİLMEN, Ömer Nasuhi, Muvazzah İlm-i Kelâm, Sh : 170 - 178, AKSEKİ, Ahmet Hamdi, İslâm Dini, Sh : 86.

6. Sahih-i Buharî, Kitabu'l-İ'tisam bi'l-Kitab ve's-Sünneh, Bab : 2 (C : 8, Sh : 138 - 139), Sahih-i Müslim, Kitabu'l-İman, Bab : 70 (C : 1, Sh : 134).

7. Bkz. : Araf süresi, ayet : 103 - 126, Ta Ha süresi, ayet : 9 - 73.

8. Bkz. : Al-i İmran süresi, ayet : 49, Maide süresi, ayet : 110.

Hız. Peygamber (S.A.V.) in mucizeleri ise, ekseriyetle sürekli ve akli (el-mucizet'ül-akliyye) idi. Hız. Peygamber (S.A.V.) zamanında arab dili, üslubu, hitabeti ve belâgat en yüksek dereceye ulaşmış bulunuyor, adeta altın çağını yaşıyordu. Hatta bir kabilenin belîğ bir edibi en büyük millî kahramanlarından birisi gibi idi. En çok onunla iftihar ediyorlardı. Arablar arasında belâgat o kadar kuvvetli idi ki, bir edibin bir sözü için iki kavim muharebe ederdi ve bir sözüyle musalaha ediyorlardı. Hatta onların içinde «muallakât-ı seb'a» namıyla yedi edibin yedi kasidesini altınla Kâbe'nin duvarına yazmışlar, onunla iftihar ediyorlardı. İşte böyle bir zamanda, belâgat en revaçlı olduğu bir anda Kur'an-ı mu'cizu'l-beyan nazil oldu. En büyük ediblerini, en belîğ hatiblerini aciz bıraktı. Kur'an-ı Kerîm öyle bir belâgat gösterdi ki, Kâbe'nin duvarında altınla yazılan en meşhûr ediblerin «müellekât-ı seb'a» namıyla şöhretşîâr kasidelerini o dereceye indirdi ki, Lebîd b. Re-bîaa'nın kızı, babasının kasidesini Kâbe'den indirirken : «Kur'an-ı Kerîm'in ayetlerine karşı bunun kıymeti kalmadı» demiştir. Bu arada şu hususu da hatırlatalım ki, Kur'an-ı Kerîm, arab nesir edebiyatının ilk ve edebî şahasıeri olmakla kalmamıştır. O, aynı zamanda Peygamberimiz (S.A.V.) in nübuuvet ve risaletini te'yîd eden en büyük bir mu'cizedir (9).

Kur'an-ı Kerîm'in i'cazına nihayet yoktur. O pekçok yönlerde teceilî etmiştir, etmektedir de. Kur'an-ı Kerîm'in fesahat, belâgat, üslub ve te'lîfi, ihtiva ettiği ilimleri, gaybî haberleri gibi daha pekçok yönlerde i'caz aranılabilir. Biz, bunların bazılarına misaller vererek işaret etmeğe çalışacağız.

FESAHAT, BELAĞAT VE ÜSLUB YÖNÜNDE KUR'AN-I KERİM'İN İ'CAZI : Kur'an-ı Kerîm'in bu yöndeki i'cazını : O'na benzer veya O'na yakın başka bir eserin meydana getirilememesinde, bu hususta insanların aciz kalmalarında görüyoruz. Nitekim Kur'an-ı Kerîm'de şöyle meydan okunmaktadır :

«Doğru iseler, haydi O'nun gibi bir söz getirsinler» (10). Yani, eğer Kur'an-ı azîm, Hız. Peygamber (S.A.V.) in sözü ise, haydi kendileri de O'nun gibi bir söz getirsinler. Onlar da öyle belîğ, mânâları sahîh, gaybî ve tarihî haberleri havî, bînazîr bir eser, bir kelâm meydana getirsinler. Eğer kendi zan ve itikadlarınca doğru sözlü kimseler iseler. Çünkü kendilerinin de beşeriyet, ırk ve lisan

9. OKIÇ, M. Tayyig, a.g.e. Sh : 3.

10. Tûr süresi, ayet : 34.

itibariyle Hz. Peygamber (S.A.V.) ile müstereklikleri vardır. Aralarında da birçok şairler, kâhinler, belîğ hatibler ve dünya tarihini iyi bilenler bulunmaktaydı. Onlara uzunca mühlet verildi, yapamadılar. Yine meydan okunarak bütün bir Kur'an-ı değil, belki sürelerine benzer on süre yapmaları istenmiştir. Şöyleki :

«Yoksa (senin için) O'nu (Kur'an-ı kendisi mi uydurdu diyorlar?... De ki : O halde, haydi siz de O'nun gibi on süre getirin, düzme ve uydurma olarak. ALLAH'dan başka kime gücünüz yetiyorsa (kime güveniyorsanız) onları da (yardıma) çağırın, eğer (iddianızda) doğru kimseler iseniz (11). Daha sonra bu miktar bir süreye indirilmiştir :

«Yoksa» O'nu (Kur'an-ı) uydurdu mu» diyorlar ? De ki : Eğer doğru iseniz haydi O'nun benzeri bir süre getirin ve ALLAH'tan başka çağırabildiklerinizi de çağırın» (12).

«Eğer kulumuz (Muhammed'in) üzerine parça parça indirdiğimiz (Kur'an-ı Kerîm) den şübhe ediyorsanız, haydi O'nun benzerinden siz de bir süre getirin. ALLAH'tan başka şahidlerinizi de (yardıma) çağırın. Eğer (iddianızda) doğru (insan) lar iseniz. (Fakat bunu) yapamazsınız —ki elbette (hiçbir zaman) yapamayacaksınız— kâfirler için hazırlanmış bulunan ve yakıtı insanlar ile taşlar olan ateşten korkun» (13).

Zikredilen ayetlerde, meydan okuma tedricî bir surette şiddetini artırmaktadır. İlk ayette Kur'an-ı Kerîm'in bir benzeri yapılması istenirken bir sonraki ayette on süre getirmeleri beyan buyurulmuştur. Son iki ayette ise tek bir süreye indirilmiştir. Bundan sonra da mahlûkun hâlıkı karşısında acizliği şöyle ilân edilmiştir :

«De ki : Andolsun, ins ve cin bu Kur'an-ı Kerîm'in benzerini (meydana) getirmeleri için bir araya toplansa, yekdiğerine yardımcı da olsalar, yine O'nun bir benzerini getiremezler» (14).

Bütün bu meydan okumalar, Mekke müşriklerini şaşkırtmış, bütün hutaba ve buleğa Kur'an-ı Kerîm'in en kısa bir süresini bile tanzîr etmekten —acizliklerinden başka bir mani olmadığı halde— aciz kalmışlardır. Vakıa bu sahada bazı cüretkârların ortaya atıl-

11. Hûd süresi, ayet : 13.

12. Yûnus süresi, ayet : 38.

13. Bakara süresi, ayet : 23 - 24.

14. İsra süresi, ayet : 88.

dıkları görülmüştür. Güya Kur'an-ı Kerim'e bir nazire olmak üzere sözüm ona birkaç cümle ortaya atanlardan biri, yalancı peygamber Müseylime olmuştur. Hicrî 145 tarihinde ölen İbnul-Mukaffa da rivayete göre, Kur'an-ı Kerim'in bir taklidini yapmaya niyetlenmiş, fakat bir müddet sonra :

«Ey arz... Suyunu çek. Ey sema... (yağmurunu) tut» (15). ayetinin bir çocuk tarafından okunduğunu işitince bu işten vazgeçmiştir. Hatta bu ayet-i kerime, ruhunda öyle büyük bir tesir yapmıştı ki, o ana kadar hazırladığı bütün taklidleri imha etmiş ve Kur'an-ı Kerim'in hiçbir zaman taklid edilemeyecek bir ALLAH kelâmı olduğuna inanmıştır (16).

Kur'an-ı Kerim'in bedîi nazmı, arabların alışmış oldukları bütün nazım şekillerine muhalif idi. Kur'an, şiir ve seci' değildi. Bunu bizzat Kur'an-ı Kerim haber vermektedir (17). Rivayete göre Kureys'in en belîğ şairlerinden, hatiblerinden olan Velid b. Mugire, birgün Peygamber efendimizin huzuruna girmiş, kendisini nübuvet iddiasından vaz geçirmek hülyasına düşmüş iken tarafı nöbeviden okunan bazı ayetleri dinledikten sonra mütehayyirane bir halde avdet etmiş, başına toplanan halka hitaben : «Ey cemaat, bilirsiniz ki ben şiirlerin bütün nevilerine vakıfım. Belâgatli sözleri benim kadar takdir edecek kimse yoktur. Yemin ederimki Hz. Muhammed'e nazil olan ayetler, bizim bildiğimiz sözler kabilinden değildir. Onlarda öyle fevkalade bir belâgat, bir letafet var ki onlar her söze tefevvuk eder, onlara tefevvuk edecek bir söz bulunamaz» mealindeki sözleriyle hakikatı itirafa mecbur kalmıştır (18).

Kur'an-ı Kerim'in bu üslûb mükemmeliyeti, İslâmiyet aleyhinde bulunan garblı müsteşrikler de itiraf etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bu hususta İslâmiyet aleyhindeki eserleriyle tanınmış olan papaz Henri Lammes : «Filolojik bakımından Kur'an'ın üslûbu dikkate değer bir mükemmeliyyettedir» derken, İ. Goldziher de şöyle demiştir : «O, dünyanın edebî eserlerden biridir» (19).

Kur'an-ı Kerim'den muciz miktarın ne kadar olduğunda ihtilaf edilmiştir. Sahih olan görüşe göre : Kevser süresi gibi kısa bir

15. Hûd süresi, ayet : 44.

16. OKIÇ, M. Tayyib, Kur'an-ı Kerim'i Taklid Teşebbüsleri, Diyanet Dergisi, C : 10, Sayı : 104-105, Sh : 7-13.

17. Ya'sîn süresi, ayet : 69.

18. BİLMEN, Ömer Nasuhi, Büyük Tefsir Tarihi, C : 1, Sh : 41-42.

19. CERRAHOĞLU, İsmail, Tefsir Usûlü, Sh : 161.

süre veya buna tekabül eden ayet miktarı mucizedir. Bakara suresinin 23. ve Yûnus süresinin 38. ayet-i kerimesi de bunu teyid etmektedir (20).

Fesahat, belâgat ve üslûb yönünden Kur'an-ı Kerim'in i'cazına kısaca işaret ettikten sonra, biraz da bu ıstılahlar üzerinde durmamız, bu hususun daha iyi anlaşılması bakımından faydalı olacaktır.

Fesahat : Sözü teşkil eden kelimelerin her birinde ve o kelimelerden müteşekkil sözde; lafız, mânâ ve ahenk itibariyle kusur bulunmamaktır. Fesahat : Kelime, kelâm ve mütekellimde bulunur.

a) **Kelimenin fesahatı** : Kelimenin; tenafur-u huruf, garabet ve kıyasa muhalefetten sâlim olmasıdır.

1. Tenafur-u hurûf : Bazı harflerin yan yana gelmesinden veyahut birbirine yakın bulunmasından dolayı telaffuzun güçleşmesi demektir. Arabçadaki «Hi'hau :» ve Türkçedeki «Badanalamlı mı» kelimeleri gibi.

2. Garabet : Me'nûs olmayan yani mânâsı herkesçe bilinmeyen bir kelimenin söz arasında kullanılmasıdır. Arabçadaki «Müserrec» ve Türkçedeki «İlbay» kelimeleri gibi.

3. Kıyasa muhalefet : Kelimenin, sarf kaidelerine aykırı bulunmasıdır. Arabçadaki «Ecellü» kelimesi gibi. Halbuki kaide «Ecellü» olmasını iktiza ettiriyor. Çünkü idgamın burada yapılması vacibtir.

b) **Kelâmın (tam bir mânâ ifade eden cümle) fesahatı** : Kelimelerin fesih olmasıyla beraber kendisinde «tenafur-u kelimât, tetabu-u izafat, zaf-ı te'lif ve ta'kidin bulunmamasıdır.»

1. Tenafur-u kelimat : Bazı kelimelerin yan yana gelmesinden veya birbirine yakın bulunmasından dolayı telaffuzun güçleşmesi demektir. Şairin : «Ve leyse kurbe kabri harbin kabru : (Harb'in kabrinin yakınında bir kabir yoktur) mısraında olduğu gibi.

2. Tetabu-u izâfat : (Zincirleme isim tamlaması). Fakat bu husus ihtilafıdır. Sahih olan görüşe göre : Tetabu-u izafat, telaffuzda bir ağırlık meydana getirmiyorsa, kelâmın fesahatına halei vern.ez. Bu görüş sahipleri :

20. Es-Suyutî, el-İtkan fi ulûmi'l-Kur'an, C : 2, Sh : 127.

«Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'yı rahmetini anıştır» (21) ayet-i kerimesini delil olarak göstermişlerdir. Kelâmda fazla tekrarin bulunması da böyledir. Telaffuzda ağırlığa sebep oluyorsa, fesahatı ihlâl eder ve illâ etmez. Buna da :

«Güneşe ve onun aydınlığına andolsun, onu takib ettiği zaman aya andolsun. Güneşi ortaya çıkardığı zaman gündüze andolsun» (22) ayet-i kerimleri ve devamı delil olarak getirilmiştir.

3. Za'f-ı te'lîf : İbare (cümle) tertibinin nahiv kaidelerine aykırı bulunmasıdır. el-İzmar kable'z-zikr (merciini zikretmeden zamir kullanmak) gibi. Meselâ : «Ekreme gulamuhu zeyden» cümlesi fesîh değildir. Fesîh şekli şöyledir : «Ekreme zeyden gulamuhu» (Çocuğu Zeyd'e ikram etti.)

4. Ta'kîd : Lügatta, düğümlemek demektir. Meânî ilmine göre ta'kîd : Bir sözden ne demek istenildiğinin kolayca anlaşılması demektir. Bu da ya lafzî olur veya manevî olur.

aa) Ta'kîd-i lafzî : Sözdeki anlaşılmazlığın, ibaredeki takdim, tehîr veya fasıldan dolayı meydana gelmiş olmasıdır. «Seni gördükçe pek ziyade memnûn oluyorum» denilecek yerde, «Pek ziyade seni gördükçe memnûn oluyorum» denilmesi gibi. Bu, nahiv ilmini ilgilendiren bir konudur.

bb) Ta'kîd-i manevî : Sözün tertib ve bağlantılarında kusur olmamakla beraber, mânâsında açıklık bulunmamasıdır. Yani hakîkî mânâdan mecazî veya kinaî mânâyâ dinleyicinin zihninin intikal edememesi suretiyle vakî olan halelden dolayı, sözün, esas istenen maksada olan delâletinin açık olmamasıdır. Beyan ilmini ilgilendiren bir konudur.

c) Mütekellimin fesahatı : Fasîh sözler söyleyebilmek melesidir.

BELAĞAT : Sözün, fasîh olmasıyla beraber hâlin gereğine ve makama mutabık olmasıdır. Söz ne kadar fesîh, düzgün ve süslü olursa olsun yerinde ve muhatabına göre söylenilmezse, belâgatı haiz olmaz. Belâgat, kelâmda ve mütekellimde bulunur.

21. Meryem süresi, ayet : 2.

22. Şems süresi, ayet : 1-3.

ÜSLÛB : İfade tarzı demektir. Düşüncesini, duygusunu, kurntusunu yani tefekkürünü, hislerini, hayalini anlatmak için herkesin şahsî bir ifade tarzı vardır. İşte o tarza «ÜSLÛB» denir. Buna «edâ» da tabir edilir. Gerek sözde ve gerekse yazıda üslûbun çok ehemmiyeti vardır (23).

İşte, Peygamberimiz (S.A.V.) in en büyük mucizesi olan Kur'an-ı Kerîm, fesahat, belâğat ve üslûb bakımından öyle yüksek bir derecedir ki, Arab dilinde bunun misli görülmemiştir. Arabça ifadeleri, bütün zevk ve inceliği ile anlayan kimseler, en belîğ şiir ve hitabelerle Kur'an-ı Kerîm arasında karşılaştırma yaptıkları zaman bu gerçeği görmüşler ve Kur'an-ı Kerîmin belâğat yönünden eşsizliğini itiraf etmişlerdir.

GAYBÎ HABERLER YÖNÜNDEN KUR'AN-I KERİM'İN İ'CAZİ : Kur'an-ı Kerîm, insanların bilmeye imkân bulamadıkları gaybi haberlerini ihtiva etmektedir. Bu gayrî haberlerini : Mazî, hâl ve istikbale ait olmak üzere üçe ayırabiliriz :

1. Maziye ait gaybî haberler : Kur'an-ı Kerîm, bilittifak ümmî ve emin bir Zat (S.A.V.) in lisanıyla, Hz. Adem (A.S.) zamanından ta asr-ı saadete kadar geçmiş peygamberlerin, milletlerin mühim hallerini, ehemmiyetli hadîslerini haber vermektedir. Kütüb-ü salifenin ittifak ettikleri noktalara muvafakat ediyor, ihtilaf ettikleri noktaları da tashîh ediyor. Şöyle buyrulmuştur :

«(Ey Muhammed), bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindedir. Ne sen ne de kavmin, daha önce bunları biliyordu. (Yani bilmiyordunuz) O halde sabret. Güzel sonuç (şirkten, günahlardan kaçarak ALLAH'ın azabından) korunanlarındır» (24). Kur'an-ı Kerîm'in bu gaybî haberlerinden maksad : Tarihî vakıaların kronolojik olarak anlatılması değildir. Ancak geçmiş peygamberlerin ve milletlerin başına gelenlerden bir ibret dersinin alınmasıdır.

2. Hâle ait gaybî haberler : Peygamber zamanında yaşayan müşrik ve münafıkların hallerinden haber veren ayet-i kerîmeler gibi. Bakınız. Bu ayet-i kerîmeler sayesinde münafıkların iç yüzleri açığa vurulmuştur.

23. Bu hususta daha fazla malûmat için bkz. : Taftazanî, a.g.e. Sh : 1-30, Ahmet Haşimî, a.g.e. Sh : 1-45, Tahiru'l-Mevlevî, Edebiyat Lügatı, ilgili maddeler, Seyyid Şerif Cürcanî, a.g.e. ilgili maddeler.

24. Hud süresi, ayet : 49.

3. İstikbale ait gaybî haberler : Bu ayet-i kerîmelerde, istikbalde meydana gelecek olan vakıalar hakkında haberler verilmiştir. Meselâ : «İranlılar, Bizanslıları mağlûb edince, Mekkeli müşrikler buna sevinmişler ve müslümanlara : İranlılar, Bizanslıları nasıl mağlûb ettiler ise biz de sizi mağlûb edeceğiz, demişlerdir. Bunun üzerine şu ayet-i kerîmeler nazil olmuştur : «Elif, lâm, mim. Rum (lar) mağlûb oldu. Yakın bir yerde. Halbuki onlar bu yenilmelerinin ardından galib olacaklar. Bir kaç yıl içinde» (25). Bu, tahakkuk etmiştir. Aynı zamanda, Bizanslılar galib oldukları gün, müslümanlar da «Bedir» de muzaffer olmuşlardı. Evet, Kur'an-ı Kerim ne haber vermişse o aynen tahakkuk etmiştir.

TABIAT İLİMLERİ YÖNÜNDE KUR'AN-I KERİM'İN İCAZİ :

Kur'an-ı Kerim, tabiat ilimlerini kendine konu yapmamıştır. Ancak bu ilimlere, dikkatimizi çekmek ve tefekküre da'vet maksadıyla, zaman zaman çok veciz bir şekilde işaret buyrulmuştur. Kur'an-ı Kerim'deki kevnî ayetler bu kabildendir. Bu ayet-i kerimelerde temas edilen hakikatların ancak bir kısmını, müsbet ilim son asırlarda keşf edebilmiştir. Meselâ : Dünyanın küre şeklinde olduğu, (26) dünyanın tam yuvarlak olmadığı ve gittikçe eksildiği, (27) güneşin ayın ve dünyanın kendilerine mahsûs bir yörüngede muntazaman deveran ettikleri (28), güneşin ışık kaynağı, ayın ise ışığını güneşten aldığı, (30), güneş ve ay seneleri arasındaki fark, (31) bulutların aşılandığı ve yağmurun buluttan geldiği ve bulutlarda negatif ve pozitif elektrik hasıl olduğu (32), kâinatta her şeyin dişi ve erkek olmak üzere çift bulunduğu (33), meyvelerin ve çiçeklerin erkek ve dişi çiftlere malik olarak, yine kendileri ve kendi neveleri içinde telkîh (aşılama) ameliyelerini yapmakta oldukları (34), ağrı sinirlerinin deride olduğu... (35) Evet, bütün bu ve benzeri binlerce hakikatlara Kur'an-ı Kerim, daha onbeş asır önce

25. Rûm süresi, ayet : 1-4.

26. Yasin süresi, ayet : 37, Zümer süresi, ayet : 5.

27. Ra'd süresi, ayet : 41.

28. Yasin süresi, ayet : 38-40.

29. Yûnus süresi, ayet : 5.

30. En'âm süresi, ayet : 125.

31. Kehf süresi, ayet : 25.

32. Hicr süresi, ayet 22, Nûr süresi : 43.

33. Yasin süresi, ayet : 36, Zariyat süresi, ayet : 49.

34. Ra'd süresi, ayet : 3.

35. Nisa süresi, ayet : 56.

işaret buyurmuştur. Kur'an-ı Kerim'in bu ilmî mu'cizeleri, ayrıca bir tetkik mevzuudur (36).

OKUNMASI BAKIMINDAN KUR'AN-I KERİMİN İ'CAZI : En cazib mevzulara dair en güzel bir tarzda yazılmış eserler birkaç ke-re okundukça halâvetini, ruh üzerindeki tesirini kaybeder. Kur'an-ı Kerim ise böyle değildir. İnsan çok kerre bir ayet-i celîleyi yüzlerce defa okumuş, dinlemiş olduğu halde yeniden okuyunca, ilk defa okuyormuş, dinliyormuş gibi ulvî bir heyecana kapılır. Yeni yeni halâvetler duyar. Bu da O'nun manevî bir mucizesidir.

Bu bahsin başlangıcında zikrettiğimiz gibi, Kur'an-ı Kerim'in i'cazı pekçok yönlerde tecelli eder. O'nun i'cazına nihayet yoktur. Biz, birkaçına temas edebildik. Zaten, tab-ı müstekim, zevk-i selim eshabına i'caz-ı Kur'an'ın isbat edilmesine ihtiyaç yoktur. Kur'an-ı Kerim'i tedebbür eden bu hususu idrak eder. Alimlerimizin Kur'an-ı Kerim'in i'cazı mevzuunda ileri sürdükleri deliller, haklarında :

«Kur'an-ı iyiden iyiye anlamazlar mı ? Daha doğrusu onların kalbleri üzerinde (kat kat) kilitler vardır» (37) buyrulmuş kimseler hakkında. Bu bahse şu ayet-i kerime ile son veriyoruz :

«Kur'an-ı düşünmüyorlar mı ? Eğer O, ALLAH'dan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, onda birbirini tutmaz bir çok şeyler (ihtilaflar) bulurlardı» (38).

36. Bu mevzudaki çalışmalardan bazıları : KIRCA, Celâl, Kur'an-ı Kerim ve Modern İlimler, İst. 1981. KIRCA Celâl, Kur'an-ı Kerim'de Fen Bilimleri, İst. 1984. AYMAZ Abdullah, Kur'an ayetlerinde fen ve teknik.

37. Muhammed süresi, ayet : 24.

38. Nisa süresi, ayet : 82.